

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

*Kungl. Skogs- och
Lantbruksakademiens
uppgift är att med stöd
av vetenskap och
praktisk erfarenhet, till
samhällets gagn,
främja jordbruk och
skogsbruk samt därtill
knuten verksamhet.*

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Skogen har en central plats i
den svenska historien...

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

... men skogen är märkligt osynlig
i den svenska kulturpolitiken.

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Det skogliga kulturarvet är tredelat:

1. De samlingar som finns vid museer och hembygdsgårdar

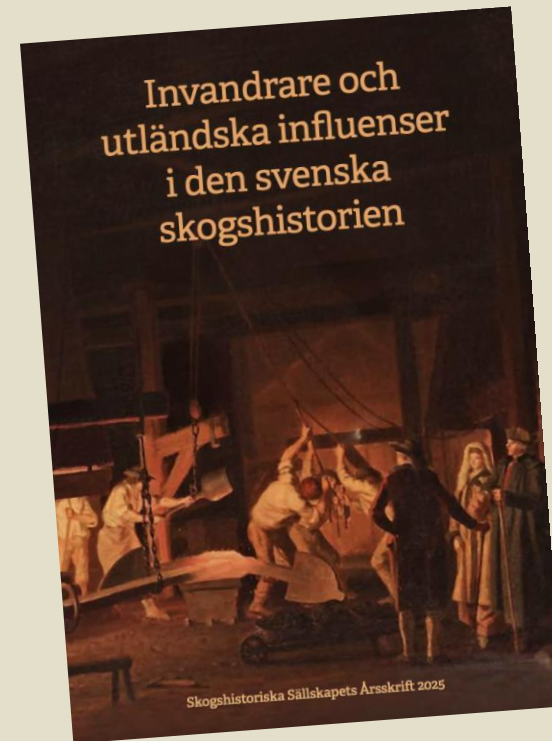
SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Det skogliga kulturarvet är tredelat:

2. Berättelserna om skogens viktiga roll i samhället

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Det skogliga kulturarvet är tredelat:

3. Lämningar i skogen efter tidigare brukande:

Kolbottnar, rösen, stenmurar, fångstgropar, tjärdalar m.m.

- Äldre än 1850: Kulturmiljölagen → Länsstyrelsen
- Yngre än 1850: Skogsvårdslagen → Skogsstyrelsen

Två lagar. Två myndigheter. = Oklarheter och osäkerhet.

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Obalans mellan skydd och kunskaper

Staten har hittills lagt cirka **200 miljoner** kronor på att identifiera och skydda kulturhistoriska lämningar i skogarna. Bland annat de 200 000 kolbottnar som nu identifierats.

Däremot ”nästan ingenting” för att berätta om skogens betydelse för landet och dess invånare.

Inga driftsbidrag till de befintliga skogsmuseerna.

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Statens finansiering av museer och kulturarv 2022

Riksantikvarieämbetet	286 Mkr
Bidrag till kulturmiljövård	276 Mkr
Centrala museer, myndigheter	1 451 Mkr
Centrala museer, stiftelser	289 Mkr
Forum för levande historia	51 Mkr
Bidrag till vissa museer	80 Mkr
Bidrag till arbetslivsmuseer	8 Mkr

Summa	2 441 Mkr
--------------	------------------

*Bidrag till **museer med skogliga samlingar** ingår i arbetslivsmuseer och uppgår till i genomsnitt 140 000 kr per år.*

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Så hanteras de skogliga samlingarna idag:

- Siljansfors skogsmuseum finansieras av kommunen.
- Skogs- och samemuseet i Lycksele finansieras av kommunen och Region Västerbotten.
- Av centralmuseerna har Tekniska museet har just nu en skoglig utställning. Nordiska museet har samlingar.
- Flera av läns museerna och de flesta hembygdsgårdar har skogliga samlingar.
- Övriga skogsmuseer är små och ideellt drivna.

*Det saknas **en** myndighet eller **ett** museum som har ett nationellt ansvar för det skogliga kulturarvet.*

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Museinätverket Skog och trä

- Siljansfors Skogsmuseum
- Skogs- och samemuseet i Lycksele
- Segersta skogs- och flottningsmuseum
- Finnskogsmuseet, Skräddrabo
- Strömsbergs skogsbruksmuseum
- Derome Trä och Nostalgimuseum
- Skogsmuseet i Daretorp, Tidaholm
- Lantbruksmuseet Ljusfallshammar
- Norrbyskärs museum
- Skogsmuseet på Remningstorp
- Skogsbruks- och Flottningsmuseet i Storfors
- Svenska Jägarförbundets Jakthistoriska samlingar, Öster Malma
- MoDo-museet, Mo
- Torvsjö Skogsmuseum, Åsele
- Ådalens Industrimuseum
- Lomkällan, Särna skogsmuseum
- Ljusdalsbygdens museum, Ljusdal

Dessa 15 museer har svenska staten under det senaste decenniet stöttat tillsammans med cirka 140 000 kronor per år – dock inte för deras drift utan till särskilda projekt. Detta kan jämföras med de statliga stöden till kulturmiljövård och centrala museer, vissa andra museer och arbetslivsmuseer som år 2022 uppgår till drygt 2,4 miljarder kronor.

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Nedlagda skogsmuseer och utställningar

- Skogsmuseet Silvanum, Gävle (1961-2003)
- Dalälvarnas Flottningsmuseum, Gysinge (1977-2009)
- Dyvelstens Flottningsmuseum (1995-2015)
- Skogens hus, Skansen, Stockholm (1989-2000)
- Tekniska museets skogsutställning (1953-1994)
- Smålands museum, Växjö (utställning fram till 2005)
- Skogsgården i Kolmården (stängdes 2010)

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

KSLA-projektet Skogarnas kulturav, bakgrund

2015. Mora kommun ställde sig frågande till varför man ensam ska driva ett museum om något som är ett riksintresse.

2016. Lars-Olof Österström och Elisabet Salander Björklund väckte i frågan och började diskutera om varför den statliga kulturpolitiken ”glömt” skogen.

2017. Riksantikvarieämbetet, Sveaskog, LRF Skogsägarna, Skogsstyrelsen samt skogsmuseerna i Lycksele och Siljansfors bildade en dialoggrupp.

2020. En informell arbetsgrupp började jobba – sen kom pandemin...

2022. Tre rundabordssamtal på KSLA med ett femtiotal deltagare

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Tre rundabordssamtal på KSLA 2022

Sammanlagt ett 50-tal deltagare representerande:

- Kulturdepartement
- Näringsdepartementet
- Riksantikvarieämbetet
- Skogsstyrelsen
- Skogforsk
- Flera länsstyrelser
- Nordiska museet
- Tekniska museet
- Flera läns museer
- Arbetets museum
- Världskulturmuseet
- Besöksnäringen
- Hembygdsförbundet
- Sveaskog
- Uppsala universitet
- Svenska kyrkan
- Skogsindustrierna
- Flera skogsbolag
- LRF Skogsägarna
- Flera skogsägarföreningar
- Skogssällskapet
- Siljansfors och Lycksele skogsmuseer
- Privata skogsägare
- Stiftelsen Skansen
- Jernkontoret
- Uppsala universitet
- Sveriges Lantbruksuniversitet
- Skogshistoriska Sällskapet
- Carl Göran Adelswärds stiftelse
- KSLA

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Sagt vid rundbordssamtalen 2022

”Kulturlämningarna i våra skogar får inte bara vara bokstäver utkastade i skogarna, de måste kunna läsas och bilda ord och meningar – ja till och med en hel bok.”

”Det är knappast meningsfullt att skydda varje enskild kolbotten av de nu minst 200 000 som identifierats. Däremot att skydda ett representativt antal och lägga resurser på att berätta historien om dem och sätta in dem i sitt sammanhang.”

”Det finns en stor potential i att via tätortsnära skogar sprida kunskaper om skogens genom tiderna stora betydelse för vårt land. Kulturarvsturism är en till stora delar outnyttjad resurs.”

”Berättelsen om skogens roller är viktigast: Att återuppbygga bilden av skogen som en resurs som i alla tider varit till stor nytta för både människorna och landet.”

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Rapporten från rundabordssamtalen 2022
finns på KSLA:s webbsida
Där finns också mer information om projektet

Skogarnas kulturarv

Rapport från tre rundabordssamtal på
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien
i juni 2022.

Öppet seminarium på KSLA augusti 2023

Cirka 100 deltagare med representanter för:

- Departement
- Myndigheter
- Museer
- Företag
- Skogsägare
- m.fl.

Stor uppslutning kring Sveriges skogliga kulturarv och att det förtjänar att lyftas fram på ett tydligare sätt än hittills.

Under hösten beslutade KSLA att driva frågan i projektform.

KSLA-projektet Skogarnas kulturarv

Startade den 1 januari 2024 och ska pågå till och med 2027.

Mål:

1. Rimligare avvägningar mellan att bevara, använda och utveckla det skogliga kulturarvet.
2. En myndighet eller ett museum träder fram som nationellt nav för arbetet med skogarnas kulturarv.
3. Säkra en långsiktig organisation och finansiering för skogliga samlingar.
4. Skapa en webbportal – ett digitalt museum – som förmedlar kunskaper om skogshistorien och skogarnas kulturarv.
5. Säkra finansiering av ett skogligt besökscenter på Skansen.

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Fler aktiviteter

- 2024. Underhandskontakter med Riksantikvarieämbetet, Nordiska museet, Tekniska museet och Skansen.
- 2025. Gemensamt möte med Göran Örlander, skogsutredningen, och dess arbetsgrupp.
- 2025. Öppet seminarium på KSLA med ett femtiotal deltagare
- 2026. Rundabordssamtal med deltagande av Skogsstyrelsen, Landsbygdsdepartementet, Regeringskansliet, Riksantikvarieämbetet, Nordiska museet, Tekniska museet, Skogsindustrierna, Svenska kyrkan, LRF Skogsägarna, Hembygdsförbundet, Skogs- och samemuseet, Mora och Lycksele kommuner, Föreningen Landsantikvarier samt ArbetSam.

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Sagt vid seminariet i april 2025

Det är viktigt att beakta skogens nyttoaspekter och de många roller den spelar. Det kan bidra till att minska de målkonflikter som så länge omgett de svenska skogarna.

Susanne Thedéen, riksantikvarie, Riksantikvarieämbetet

Skogarnas kulturarv kräver många medverkan: Myndigheter, museer, företag, ideella föreningar, ja hela samhället.

Precis på det breda sätt som KSLA har tagit sig an frågan.

Dan Rydberg, chef för skogsenheten Skogsstyrelsen.

Det projekt som KSLA har dragit i gång ligger helt i linje med hembygdsrörelsens mål.

Anna-Karin Andersson, ordförande i Sveriges Hembygdsförbund.

Människor söker idag upplevelser och resor med ”innehåll”. I våra skogar finns nästan hur många spännande företeelser som helst som bara väntar på att göras tillgängliga.

Johan Engström, Visit Dalarna och Naturturismföretagen.

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Noterat vid rundabordssamtalet i januari 2026

- Enighet om att det behövs ett regeringsuppdrag.
- Enighet om att det behövs en nationell projektledare som kan driva dokumentation och digitalisering av de skogliga samlingarna.
- Enighet om att det behövs politiska beslut om finansiering av dokumentation och digitalisering.
- Tänk stort! Tänk 10 år! Tänk 100 miljoner!

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Så hanterar de andra nordiska länderna sina skogliga kulturarv

Finland

Skogsmuseet Lusto,
i Punkaharju

*Finansieras till 50 %
av den finska staten.*

Norge

Norsk Skogmuseum
i Elverum

*Finansieras av den
norska staten.*

Danmark

Det grønne museum
i Auning

*Finansieras av den
danska staten.*

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

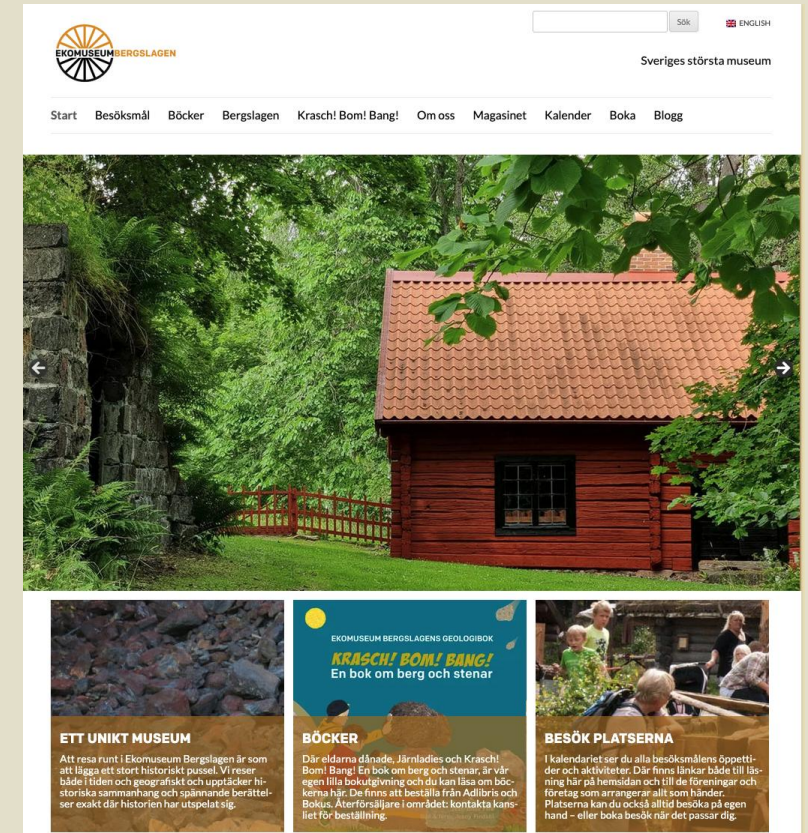
Visionen:

- **En** myndighet eller **ett** museum ansvarar för förvaltningen av Sveriges skogliga kulturarv.
- Säkrad organisation och finansiering för de skogliga samlingarna.
- Alla föremål och skogliga samlingar är digitaliserade.
- Ett digitalt museum/portal där besökarna via text, bild och korta filmer kan ta del av skogens viktiga roller i historien.
- Från portalen når man också skogsmuseerna i Siljansfors och Lycksele, de många lokala skogsmuseerna och hembygdsgårdarna samt centralmuseer och läns museer som belyser det skogliga kulturarvet.

Ekomuseum Bergslagen en inspiration:

- En webbsida med 70 besöksvärda industrihistoriska platser.
- Berättar om liv och arbete, teknik och bergsbruk förr.
- Drivs av en stiftelse ägd av kommunerna Ludvika, Fagersta, Smedjebacken, Norberg, Skinnskatteberg, Surahammar och Hallstahammar samt läns museerna i Dalarna och Västmanland

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Vi som arbetar med projektet

- Karin Perers
- Elisabet Salander Björklund
- Lars-Olof Österström, Mora kommun/Siljansfors skogsmuseum
- Birgitta Naumburg, KSLA
- Linda Eriksson, Skogsindustrierna
- Olof Johansson, Sveaskog
- Eva Lundström, Skogs- och samemuseet, Lycksele
- Jan-Olof Thorstensson, Södra/KSLA
- Lars Klingström, Skogshistoriska Sällskapet

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Nästa steg:

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Aktivitetsplan

- 1. Prioritera och presentera kulturlämningar**
2. Befintliga skogliga samlingar
- 3. Berättelsen om skogen – ett klick bort”**
4. Besökscenter på Skansen
5. Kartläggning av aktörer och deras roll/ansvar/möjligheter

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Vad pågår nu ?

- Kontakter med naturguidesutbildningen i Umeå.
- Dialog med Studieförbundet Vuxenskolan och Sveriges Hembygdsförbund – hur tar vi fram en studiecirkel för att kunna samla berättelser.
- Sprida kunskap om projektet – bygga nätverket.
- Digitalt museum – är det möjligt ?
- Skogslekplats på Skansen.
- Skogens Människor 2- Henrik Telemann.
- Skogslandet Sverige – människan och skogen under tusen år.

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

- Hur skapar vi en dialog för ömsesidigt utbyte av kunskap och idéer

SKOGARNAS KULTURARV

Ett projekt inom
Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Sök ”skogarnas kulturarv”
på www.ksla.se

Skogshistoriska sällskapet

<https://skogshistoria.se/>

Välkommen som medlem

2026-10-01

Jan-Olof Thorstensson, KSLA
jan-olof@runtorp.se